

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

УЗГОДНЕНА

Прарэктар па навуковай
работе БДУКМ

 В.Р.Языковіч

20.06.2019

Рэгістрацыйны № УД- 118 /звуч.

**РЭГІЯНАЛЬНА-ЛАКАЛЬНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ
САЦЫЯЛЬНА-КУЛЬТУРНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ**

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці II ступені вышэйшай адукацыі
(магістратура)*

1-08 80 07 Сацыяльна-культурная дзейнасць

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі ОСВО 1-088007-2019 і вучэбнага плана па спецыяльнасці 1-088007 Сацыяльна-культурная дзейнасць, рэгістрацыйны №В08-2-16/уч.

СКЛАДАЛЬНІК:

Н.В.Сівіцкая, дацэнт кафедры педагогікі сацыякультурнай дзейнасці ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат філалагічных навук

РЭЦЭНЗЕНТЫ

А.І. Шаблоўскі, кандыдат філалагічных навук, загадчык кафедры беларускай і рускай моў УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры”

А.А. Гурэцкі, дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін УА “Беларуская дзяржаўная акадэмія авіяцыі”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай педагогікі сацыякультурнай дзейнасці ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 9 ад 29.05.2019);

Прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол №5 ад 12.06.2019)

Адказны за выпуск: *Н.В.Сівіцкая*

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Веданне лакальна-рэгіянальных асаблівасцей СКД з'яўляецца актуальным у кантэксце прафесійнай дзейнасці спецыяліста сацыякультурнай сферы.

Лакальна-рэгіянальныя асаблівасці СКД – гэта гульні, абрады, міфалогія, частка з якіх з'яўляецца нематэрыяльнай культурнай спадчынай Беларусі, іх значнасць падкрэслена ў “Канцэпцыі нацыянальнай бяспекі Беларусі” – як адзін з фактараў захавання нацыянальнай самаідэнтычнасці і супрацьстаяння знешнім пагрозам.

У рамках прапанаванай вучэбнай дысцыпліны вывучэнне лакальна-рэгіянальных асаблівасцей СКД праводзіцца ў параўнальна-гістарычным аспекце. Задзейнічаны шырокі славянскі і неславянскі кантэкст, што набывае асаблівую актуальнасць ва ўмовах поліэтнічнага грамадства і пранікнення тэндэнцый выкарыстання замежных выхаваўчых метадык. Прапанаваны матэрыял паслужыць базай для распрацовак у галіне сацыяльна-культурнай дзейнасці, для стварэння арыгінальных аўтарскіх сцэнарыяў сямейных і каляндарных свят.

Вучэбная праграма пабудавана на грунтоўным факталагічным матэрыяле, значная частка якога была сабрана аўтарам падчас дыялекталагічных экспедыцый (з 1999 года па гэты час). Таксама выкарыстаны сучасныя распрацоўкі беларускіх вучоных-этнолагаў, што займаліся дадзенай праблемай.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – азнаямленне магістрантаў з тэарэтычным і практычным матэрыялам вывучаемага курса.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- азнаёміць магістранаў з лекцыйным матэрыялам;
- вызначыць стратэгію падрыхтоўкі да практычных заняткаў;
- увесці ў карыстанне рэкамендуемую літаратуру;
- выхаваць здольнасці да крэатыўнага і крытычнага мыслення ў прафесійнай дзейнасці;
- сфарміраваць асноўныя навыкі выкарыстання народна-педагагічнай спадчыны ў практычнай дзейнасці;
- сфарміраваць уменне адаптаваць этычныя, эстэтычныя каштоўнасць да сучаснай сацыякультурнай сітуацыі.

У выніку вывучэння дысцыпліны магістранты павінны *ведаць:*

- асноўныя тэарэтычныя палажэнні рэгіянальнай СКД;
- асаблівасці сакральных табу, народнага дыскурсу, канфесіянальнай эстэтыкі і г.д.);

Магістранты павінны *ўмець:*

- выяўляць сацыякультурны патэнцыял беларускай абрадавай і па-за абрадавай культуры;
- выкарыстоўваць станоўчы вопыт лакальна-рэгіянальнай СКД ў педагагічнай і сацыякультурнай дзейнасці.

Магістранты павінны *валодаць*: тэрміналагічным інструментарыем вывучаемай дысцыпліны, здольнасцю практычна выкарыстоўваць атрыманыя веды, камунікатыўнымі навыкамі і культурай прафесійных зносін.

У выніку вывучэння дысцыпліны магістры павінны набыць наступныя кампетэнцыі:

СК-2. Быць здольнымі кіраваць калектывам у сферы прафесійнай, педагагічнай і аматарскай дзейнасці на аснове нормаў сацыяльнай і этычнай адказнасці.

Вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці сацыяльна-культурнай дзейнасці” ўсяго прадугледжана 94 гадзіны, з іх 48 гадзін – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відам заняткаў: 22 гадзін – лекцыі; 14 гадзін – практычныя, 12 гадзін – семінарскія.

Рэкамендаваная форма кантролю ведаў магістрантаў – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Асаблівасці матэрыяльнай і духоўнай культуры рэгіёнаў Беларусі

Вывучаецца падзел Беларусі у адпаведнасці з гістарычнымі, этнакультурнымі і лінгвістычнымі крытэрамі на тэрыторыі Беларусі вылучаецца шэсць гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў: Паўночны (Паазер'е), усходні (Падняпроўе), Цэнтральны, паўночна-заходні (Панямонне), Усходняе Палессе і Заходняе Палессе.

1. Паўночны (Паазер'е) - тэрыторыя Віцебскай вобласці (акрамя Дубровенскага, Аршанскага і Талачынскага раёнаў), а таксама частка паўночных раёнаў Мінскай вобласці.

2. Усходні (Падняпроўе) - Дубровенскі, Аршанскі і Талачынскі раёны Віцебскай вобласці, асноўная частка Магілёўскай вобласці (без Глускага, Бабруйскага і Асіповіцкага раёнаў) і ўсходняя (да Дняпра) частка Гомельскай вобласці.

3. Цэнтральны-тэрыторыя ў цэнтры Рэспублікі. У асноўным гэта Мінская вобласць, тры раёны (Глускі, Бабруйскі і Асіповіцкі) Магілёўскай вобласці і Баранавіцкі і Ляхавіцкі раёны Брэсцкай вобласці.

4. Паўночна-заходні (Панямонне) - у асноўным тэрыторыя Гродзенскай вобласці.

5. Усходняе Палессе-астатняя частка Гомельскай вобласці, заходняя ўскраіна Брэсцкай вобласці і паўднёва-заходняя ўскраіна Мінскай вобласці.

6. Заходняе Палессе-асноўная частка Брэсцкай вобласці (без Баранавіцкага і Ляхавіцкага раёнаў).

Тэма 2 Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Паазер'я

Вывучаюцца асаблівасці Беларускага Паазер'я, якое ахоплівае Віцебшчыну і часткова паўночныя раёны Мінскай вобласці, гульні і забавы Паазер'я: “Жаніцьба Цярэшкі” - калядная гульня Паазер'я. Паходжанне назвы гульні. Ідэя правядзення ў старажытнасці і яе трансфармацыя ў познія часы. Падрыхтоўчы этап да гульні. Дзеючыя асобы гульні і іх функцыі. Драматургія гульні. “Зязюля” - старажытная гульня. Сэнс гульні, яе змест. Разнастайнасць калядных гульняў і карагодаў: “Яшчур”, “Халімон”, “Кралька”, “Падушачка”, “Я еду бел маладзец”, “Царыў сын каралёў”, “Чарнец”, “Мак”, “Гусачок”, “Канпелькі” і інш.

Тэма 3. Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Падняпроўя

Вывучаюцца асаблівасці Падняпроўя, лакальныя каляндарныя святы: Камаедзіца -- святочны тыдзень пасля вясенняга раўнадзенства адзначаўся на прасторы ўсёй Усходней Еўропы, а спасылкі на падобныя абрады існуюць таксама ў азіяцкіх і паўднёва-еўрапейскіх краінах. Па некаторых вытоках

Камаедзіцай завецца першы альбо апошні дзень гэтага тыдня. Пазней жа, гэта паганскае свята прыстасавалі да храсціянскага паста, каторы надараецца кожны год у розны час. Але найбольш лагічным часам дзеля камаедзіцы лічыцца менавіта тыдзень пасля раўнадзенства, як адпавядаючы ўсім уласцівым для гэтага свята рысам. Лейтматывам Камаедзіцы праходзіць святкаванне абуджэння прыроды, нараджэння новага лета. Людзі радаваліся, што перажылі яшчэ адну зіму, развіталіся з ёй, як з надакучлівай госцей. Не глядзячы на падцягнутыя за зіму падпругі, знаходзіліся і ставіліся на стол лепшыя стравы, пякліся аладкі, шчофра аздобленыя медамі, алеем і свінным салам, рэпа, аўсяны кісель, гарохавая каша... Кожная страва мела свае асаблівае значэнне. Круглыя, гарачыя, жоўтыя і бліскучыя аладкі ды бліны ўвасаблялі сабой сонца, якое нарэшце "павярнулася на дзень" і цяпер з кожным разам будзе свяціць і грэць усе больш і больш. Сонцу радаваліся, яму пакланяліся, яго маленькія ўвасабленні з асалодай і радасцю елі, частавалі суседзяў ды сваякоў, а першы блін ахвяравалі багам.

Абрад "Провады русалкі" звязаны з заканчэннем святкавання на восьмым тыдні пасля Вялікадня Русальнага тыдня, праводзіцца штогод у нядзелю пасля Тройцы.

Абрад "Провады русалкі" з'яўляецца актуальнай культурнай з'явай, перадаецца з пакалення ў пакаленне і прызнаецца вясковай супольнасцю каштоўнасцю. Жыхары вёскі Вялікі Бор, бліжэйшых вёсак, раённага цэнтра з'язджаюцца штогод, каб прыняць удзел у традыцыйным абрадавым дзеянні. Дзеці і ўнукі старэйшых жанчын-носьбітаў ведаюць гісторыю ўзнікнення свята, дапамагаюць сваім матулям і бабулям у час абраду.

Тэма 4. Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Цэнтральнага рэгіёна

Здавен захаваліся звычай абыходзіць вёску з каляднымі песнямі, віншаваннямі, Абрад «Шчадрэц» з вёсак Рог і Восава Салігорскага раёна – пад аховай дзяржавы. А такая берасцяная маска – магчыма, адзіная ў Еўропе, што захавалася ў жывым абрадзе. Калядны карнавал Міншчыны багаты і разнастайны, тут захоўваюцца ўзоры ўсіх асноўных калядных традыцый Беларусі. Тры віды абрадаў Міншчыны маюць статус нематэрыяльнай культурнай спадчыны беларусаў, а яшчэ напачатку традыцыйнага абрадавага гульні «Ката пячы». Пад ахову дзяржавы ўзяты абрад «Шчадрэц» з вёсак Рог і Восава Салігорскага раёна, з вёскі Новіны Бярэзінскага раёна – абрад «Цягнуць Каляду на дуба», прысвечаны заканчэнню калядных святкаванняў, а «Калядныя Цары» з Семежава Капыльскага раёна знаходзяцца пад аховай ЮНЕСКА. Абрад адноўлены ў 1997 годзе мясцовымі хлопцамі – вучнямі і выпускнікамі школы, і з таго часу пастаянна дапаўняецца, дзякуючы ўспамінам мужчын старэйшага пакалення, якія спраўлялі гэты абрад у маладосці.

Гульні «Ката пячы». У розных раёнах Міншчыны спраўлялі яго на Каляды і часам нават перад Вялікім постам. Зараз жывую традыцыю захоўваюць у аграгарадку Скірмантава Дзяржынскага раёна мясцовыя

калектывы «Сваякі» і «Весялухі», аснова якіх – род Рэдзько з вёскі Грынкевічы.

Абрад «Цягнуць Каляду на дуба». Каляда – абмалочаны зажыначны снапок у выглядзе жаночай іпастасі.

Тэма 5. Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Панямоння (2 гадзіны)

Адным з самых значных веснавых святаў у рэгіёне з’яўляецца Юр’я (святкуецца 6 мая згодна праваслаўнай традыцыі). Як піша А.С. Ліс, на Юр’я выконваліся два асноўныя комплексы ахоўна-магічных па сваіх мэтах абрадаў: адзін, звязаны з выганам жывёлы на “Юр’еву расу”, скіраваны на захаванне статка ад дзікіх звяроў, хвароб і сурокаў, другі насіў чыста аграрны характар і здзяйсняўся дзеля добрага росту збажыны і аховы пасеваў. Адметнасцю Купалля на Панямонні даследчыкі лічаць наяўнасць кампанентаў абраднасці, ў большай ступені звязанай з культуам вады і расліннасці, і ў меншай – з культуам агню.

Найбольшым патэнцыялам у гэтых адносінах валодае, безумоўна, каляндарная абраднасць з выразна аформленымі мастацкімі элементамі. Да гэтай групы належаць абрады ўсяго каляднага цыкла, уключаючы само калядаванне, святкаванне Новага года (Шчадрэц), Вадохрышча (Тры Каралі), што суправаджаюцца звычайна маскарадамі, адпаведнымі песнямі, тэатралізаванымі прадстаўленнямі, у тым ліку і батлеечнымі, спецыяльнай абрадавай ежай. Традыцыйныя вячоркі, што ладзіліся ў гэты час, валодаюць бадай што найбольшым патэнцыялам сярод усіх абрадавых элементаў для стварэння анімацыйных праграм, так як менавіта гэтыя вячоркі суправаджаліся тымі танцамі, спевамі, гульнямі тыпу “Яшчар”, “Жаніцьба Цярэшкі”, “Ката пячы”, якія атаясамліваюцца звычайна з уяўленнем пра традыцыйныя беларускія вячоркі.

Тэма 6. Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Усходняга Палесся

Гуканне вясны. Гэтае свята характэрна для Усходняй Беларусі. Як і масленкавыя абрады, песні і карагоды адбываліся на горках, бо так было бліжэй да неба. Кульмінацыя свята дасягалася 7 красавіка, калі адбываліся непасрэдна рытуальныя дзеянні і працягваліся да таго моманту, як узаруць поле. Саракі. Свята прыпадае на 22 сакавіка. Яно адзначае дзень вяснов ага раўнадзенства. З гэтым святам канчаткова прыходзіць вясна. Вялікдзень. Свята лічыцца найвялікшым каляндарным святам. Яно скл адае выключную адметнасць, самабытнасць беларускага абрадава-святочна ага каляндара. На гэтае свята сутракалі Новы Год па сонечнаму календару. Святкавалася ў дзень вясновага раўнадзенства. Абрад “Пахаванне стралы”. Правозіўся з мэтай выклікаць дождж і надаць зямлі ўрадлівасць. Мае язычніцкае паходжанне і, верагодна, у старажытнасці спраўляўся ў гонар Пяруна - бога маланак. Уласна “страла” ў даўніну азначала менавіта маланку. Пасля “Пахавання” лічылася, што вясна ўжо скончылася, і спяваць веснавыя песні болей было нельга. Штогадовы абрад «Пахавання стралы», што і сёння

праводзіцца ў вёсцы Казацкія Балсуны, занесены ў Спіс нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі.

Тэма 7. Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Заходняга Палесся

Вясельны каравай – гэта сімвал дабрабыту і шчасця маладой сям’і. Па сённяшні час у вёсцы Моталь захоўваецца старадаўні звычай выпечкі, упрыгожвання і міжродавага падзелу абрадавага хлеба – каравайная традыцыя.

Менавіта, з выпечкі каравая пачынаецца вяселле. Для гэтага спецыяльна запрашаюцца жанчыны-каравайніцы, абавязкова шчаслівыя ў шлюбе, бо лічыцца, што яны могуць сваёй энэргетыкай паўплываць на лёс маладых, перадаць ім сваю долю.

Вясновы абрадавы карагод “Стрылка” вёска Бездзеж, Драгічынскі раён, Брэсцкая вобласць. Штогод на першы дзень Вялікадня, у вёсцы Бездзеж Драгічынскага раёна, адбываецца своеасаблівы абрад, які існуе толькі ў гэтай мясцовасці. Гэта ўнікальная лакальная з’ява да якой старанна рыхтуюцца і якая з’яўляецца вельмі ўстойлівым элементам мясцовай культуры. Сутнасць вясновага абрадавага карагода “Стрылка” заключаецца ў дазvole да гуляння пасля Вялікага паста, гэта сваеасаблівы зварот да вышэйшых сіл з надзеяй на новы багаты ўраджай, лепшую долю, шчасце і здароў’е для малых і дарослых, для ўсіх вясцоўцаў. Абрадавы карагод “Стрылка” выконвае сімвалічна-знакавую функцыю, спрыяе захаванню сваёй культурнай адметнасці і выхаванню ў новых пакаленняў паважных адносін да звычайў продка.

Ваджэнне куста” – гэта яркая рэгіянальная адметнасць траецкага свята на Брэстчыне. Дзяўчыну ці маладую жанчыну упрыгожвалі зялёнымі галінкамі і вадзілі па вёсцы абыходзячы ўсе двары, спявалі абрадавыя песні ў якіх славілі гаспадароў, іх дзяцей, жадалі ім здароўя і дабрабыту. “Куста” лічылася сімвалам ураджаю. З цягам часу абрад пад уплывам сацыяльна-эканамічных фактараў трансфарміраваўся і набыў шлюбную накіраванасць і стаў надзеяй і пажаданнем добрага шлюбу.

Абрад “Намскі Вялікдзень” з’яўляецца адметным праяўленнем лакальнай культурнай традыцыі в.Аброва Івацэвіцкага раёна і праводзіцца штогод у чацвер Вялікоднага тыдня. Першы чацвер пасля Вялікадня – асаблівы дзень для Аброва, амаль ужо стагоддзе адзначаюць яшчэ адзін Вялікдзень – Намскі, што азначае “наш”, “нам дадзены”. Сёння для мясцовых жыхароў гэта радасная і ўзнёслая падзея. У дваццатыя гады мінулага стагоддзя, калі зарадзіўся гэты абрад, аброўцам было не да святаў. Пачалося ўсё з таго, што ў вёсцы сталі хварэць і паміраць дзеці. Ніхто не мог дапамагчы і не ведаў, што рабіць. І тады старыя людзі падказалі: жанчынам вёскі ноччу сабрацца ў адной хаце, напрасці нітак і саткаць з іх за адну ноч рушнік. А мужчынам у гэты час змайстраваць ківот для абраза Маці Божай, паставіць туды абраз, накрыць яго сатканым за ноч рушніком і абысці ўсю вёску па крузе, заходзячы ў кожны двор. Так і зрабілі. І здарыўся цуд: дзеці

акрыялі, мор адышоў. А жыхары вёскі з таго моманту далі сабе зарок: вось так абыходзіць вёску штогод у чацвер пасля Вялікадня, і тады ліхалецце і няшчасці будуць мінаць Аброва. Таму Намскі Вялікдзень – з так званых “заветных свят”, ці аброчных дзён, якія былі ўстаноўлены па абяцанні як падзяка або аброк Богу за дапамогу жыхарам вёскі пры ўзнікненні эпідэміі, мору і іншых няшчасцяў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

(дзённая форма навучання)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма контролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі		
1	Асаблівасці матэрыяльнай і духоўнай культуры рэгіёнаў Беларусі	4	2	2	Дыскусія, адказы на пытанні
2	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Паазер'я	2	2	2	Дыскусія, падрыхтоўка прэзентацый
3	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Падняпроўя	2	2	2	Дыскусія, адказы на пытанні
4	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Цэнтральнага рэгіёна	2	2	2	Дыскусія, адказы на пытанні
5	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Панямоння	2	2	2	Адказы на пытанні
6	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Усходняга Палесся	2	4	2	Дыскусія, адказы на пытанні
7	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Заходняга Палесся	2	4	2	Дыскусія, адказы на пытанні
УСЯГО:		16	18	14	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

(завочная форма навучання)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін	
		Лекцыі	Практычныя заняткі
1	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Паазер'я і Панямоння	2	2
2	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Падняпроўя і Цэнтральнага рэгіёна	2	2
2	Рэгіянальна-лакальныя асаблівасці Усходняга і Заходняга Палесся	2	2
УСЯГО		6	6

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная:

1. Аляхновіч, А.М., Лозка, А.Ю. Веснавья святы: Дапаможнік для настаўнікаў і выхавальнікаў. Мн.: Беларусь, 2000. – 156 с.
2. Барташэвіч, Г.А. Фальклор у сістэме выхавання // Праблемы выхавання. – 1995. – №1. – С. 70–75.
3. Беларусы. Т.6. Грамадскія традыцыі / Склад. М.Ф. Піліпенка, В.К. Бандарчык і інш. Мн.: Беларуская навука, 2002. – 606 с.
4. Гуд, П.А. Народныя традыцыі ў сучасных беларускіх святах // Пазашкольнае выхаванне. – 2000. – № 2. – С. 23–26.
5. Кухаронак, Т.І. Маскі ў каляндарнай абраднасці беларусаў. Мн.: Ураджай, 2001. – 239 с.
6. Навагродскі, Т.А. Традыцыі народнага харчавання беларусаў. Мн.: НІА, 2000. – 111 с.
7. Сацыяльна-педагагічны патэнцыял беларускіх свят і абрадаў: вучэбна-метадычны дапаможнік / Аўт.-склад. Т.І.Кухаронак, В.Г.Кухаронак. – Мн.: БДПУ, 2005. – 108 с.
8. Сучкоў, І.І. Фальклорны тэатр і выхаванне асобы. Мн.:НІА, 2001. – 176 с.

Дадатковая:

1. Беларуская вусна-паэтычная творчасць / Склад. К.П. Кабашнікаў і інш. Мн.: Вышэйшая школа, 1988. – 415 с.
2. Беларускі музычны фальклор / Склад. А.М. Аляхновіч і інш. Мн.: Універсітэцкае, 1996. – 334 с.
3. Беларускі фальклор: Энцыклапедыя. У 2-х т. Т. 1. Мн.: БелЭн, 2005. – 756 с.; Т. 2. Мн.: БелЭн, 2006. – 828 с.
4. Беларусы. Т.5. Сям'я / Склад. М.Ф. Піліпенка, В.К. Бандарчык і інш. Мн.: Беларуская навука, 2001. – 375 с.
5. Беларусы. Т.7. Вусная паэтычная творчасць / Склад. М.Ф. Піліпенка, В.К. Бандарчык і інш. Мн.: Беларуская навука, 2004. – 586 с.
6. Гульні, забавы, ігрышчы / Склад. А.Ю.Лозка. Мн.: Беларуская навука, 1996. – 532 с.
7. Гурскі, А.І. Бяздоннае багацце. Легенды,паданні. Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – 255 с.
8. Крук, І.І. Следам за сонцам: Беларускі народны каляндар. Мн.: Ураджай, 1998. – 214 с.
9. Кухаронак, Т.І. Радзінныя звычаі і абрады беларусаў: канец ХІХ – ХХ ст. Мн.: Навука і тэхніка, 1993. – 124 с.
10. Ліцьвінка, В.Дз. Святы і абрады беларусаў. Мн.: Беларусь, 2001. – 188 с.
11. Сахута, Я.М. Народнае мастацтва Беларусі. Мн.: БелЭн, 1997. – 286 с.

12. Скоробагатчанка, А. Беларускія народныя музычныя інструменты ХХ ст. Мн.: Беларуская навука, 2001. – 397 с.

13. Сысоў, У.М. 3 крыніц спрадвечных. Мн.: Вышэйшая школа, 1997. – 415 с.

14. Цітоў, В.С. Этнаграфічная спадчына. Беларусь. Краіна і людзі: Вучэбн. метадапаможнік. Мн.: Беларусь, 2001. – 207 с.

ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ

1. Гісторыка- этнаграфічны падзел Беларусі.
2. Легенды і паданні і іх сацыяльнакультурны змест.
3. Сацыяльнакультурны патэнцыял народных былічак, вусных апавяданняў, анекдотаў, жартаў, прыкмет і павер'яў.
4. Сацыяльнакультурны патэнцыял беларускіх народных прыказак і прымавак.
5. Калядны цыкл народнага календара беларусаў: сацыяльнакультурны патэнцыял.
6. Веснавыя святы і абрады беларусаў і іх сацыяльнакультурны патэнцыял.
7. Сацыяльнакультурны патэнцыял летніх свят і абрадаў.
8. Восеньскія святы і абрады і іх сацыяльнакультурны патэнцыял.
9. Сацыяльнакультурны патэнцыял сямейных звычаяў і абрадаў беларусаў.
10. Шляхі выкарыстання рэгіянальных асаблівасцей сямейных і каляндарных свят у сучаснай СКД.
11. Абрад “стрылка” і яго сацыяльнакультурны змест.
12. Наўскі Вялікдзень – гісторыя, развіццё і сучаснасць.
13. Сацыяльнакультурны патэнцыял абрадаў Ваджэнне куста і Пахаванне стралы
14. Мотальскі вясельны каравай – традыцыя і сучаснасць
15. Сацыяльнакультурны патэнцыял свята Саракі
16. Гуканне вясны – гісторыя і сучаснасць
17. Сацыяльнакультурны патэнцыял гульняў “Жаніцьба Цярэшкі” і “Ката пячы”
18. Юр’я – гісторыя, развіццё і сучаснасць
19. Провады русалкі – сацыяльнакультурны змест
20. Абрады Шчадрэц і Калядныя цары – гісторыя і сацыяльнакультурны змест

РЭКАМЕНДАВАНЫЯ СРОДКІ ДЫЯГНОСТЫКІ ВЕДАЎ

Для выяўлення ўзроўня вынікаў навучання студэнтаў могуць выкарыстоўвацца:

1. Адказы на пытанні падчас практычных заняткаў;
2. Дыскусіі па праблемных пытаннях;
3. Выступленне з дакладамі на практычных занятках на абраныя тэмы;
4. Падрыхтоўка мультымедычных прэзентацый.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ ДЛЯ КАНТРАЛЮЕМАЙ
САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ

*Тэма: Асаблівасці выкарыстання рэгіянальных гуляняў і забаваў
Паазер'я ў сучасным працэсе СКД*

Падрыхтаваць рэфераты (акцэнтаваць лакальна-рэгіянальны аспект):
Каляндарныя гульні і забавы
Сямейныя гульні і забавы

*Тэма: Асаблівасці выкарыстання рэгіянальных гуляняў і забаваў
Падзвіння ў сучасным працэсе СКД*

Падрыхтаваць рэфераты (акцэнтаваць лакальна-рэгіянальны аспект):
Каляндарныя гульні і забавы
Сямейныя гульні і забавы

*Тэма: Асаблівасці выкарыстання рэгіянальных гуляняў і забаваў
Цэнтральнай Беларусі ў сучасным працэсе СКД*

Падрыхтаваць рэфераты (акцэнтаваць лакальна-рэгіянальны аспект):
Каляндарныя гульні і забавы
Сямейныя гульні і забавы

*Тэма: Асаблівасці выкарыстання рэгіянальных гуляняў і забаваў
Усходняга і Заходняга Палесся ў сучасным працэсе СКД*

Падрыхтаваць рэфераты (акцэнтаваць лакальна-рэгіянальны аспект):
Каляндарныя гульні і забавы
Сямейныя гульні і забавы